

TÜSİAD Görüş

TÜSİAD GÖRÜŞ DERGİSİ

SAYI: 78

**Muharrem Yılmaz
TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı
GÖRÜŞ DERGİSİ MAKALESİ**

“TÜRKİYE TRANSATLANTİK EKONOMİK ORTAKLIKTA YER ALMALI”

Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri 'ekonomik ilişkilerini derinleştirmek ve ticareti serbestleştirmek' hedefiyle ikili yüksek düzeyli bir komite kurulmasını kararlaştırdı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Washington ziyaretinde açıklanan oluşum, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine ivme kazandırması ve ileride yapılması öngörülen bir serbest ticaret anlaşmasının ilk adımı olması açısından önem taşıyor. Ancak bu sadece bir ilk adım. Türkiye, bununla yetinmemeli ve önümüzdeki dönemde küresel ekonomik düzeni yeniden şekillendirecek olan Transatlantik ekonomik ortaklığın içinde yer almayı hedeflemelidir.

Başkan Barack Obama, Şubat ayında Amerikan Kongresi'nde yaptığı 'Birliğin Durumu' konuşmasında Transatlantik ekonomik ortaklığın en son evresinin başlangıcına işaret etti. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği, Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTYO) için müzakerelere başlayacaklarını açıklayarak muazzam bir ortaklığın temelini attılar. ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri dünya nüfusunun onda birine sahip olsa da küresel üretimin yarısını, uluslararası ticaretin üçte birini teşkil ediyor. Transatlantik müzakerelerin başarıyla sonuçlanması durumunda dünyanın en büyük ve en kapsamlı ekonomik bölgesi oluşturulacak ve uluslararası ticaretin standartları belirlenecek.

Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı anlaşmasının yanında, ABD eşzamanlı olarak Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan ülkeler arasında müzakere edilen Transpasifik Ortaklık (TPO) anlaşmasını hazırlıyor. Şu aşamada TPO anlaşmasını müzakere eden 11 ülkeye Japonya ve Güney Kore de eklenince, Transpasifik ekonomisi küresel üretimin yüzde 40'ını temsil edecek.

TTYO ve TPO anlaşmalarıyla küresel ekonomik düzeni yeniden şekillendirecek bir döneme girdik.

'Ekonomik NATO'

Atlas Okyanusu'nun her iki tarafında büyük beklenti yaratan Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı aslında bir 'ekonomik NATO'nun yapıtaşısıdır. 1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gündeme gelen 'ekonomik NATO' arayışı, Amerika ile Avrupa Birliği arasında kapsamlı bir serbest ticaret ve yatırım anlaşması imzalanmasıyla büyük ölçüde gerçekleşmiş olacak.

Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı, geleneksel bir serbest ticaret anlaşmasının ötesinde bir anlaşma olacak. Taraflar, gümrük vergilerinin sıfırlanması, tarife dışı engellerin kaldırılması ve mevzuatlarda uyumun sağlanmasıyla piyasalara erişimin kolaylaştırılmasını hedefliyor. Ticari engellerin kaldırılmasının da ötesinde, bu anlaşmayla hizmet sektörü gibi alanlarda piyasalara erişimin sağlanması, yatırımlarda bütünleşmeye gidilmesi ve küresel zorluklara karşı kuralların ve prensiplerin oluşturulması amaçlanıyor. Büyüklüğü ve kapsamı göz önünde bulundurulduğunda Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı dünya standartlarını oluşturacaktır.

Londra'da bulunan Ekonomi Politikaları Araştırma Merkezi (CEPR) kapsamlı bir anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle Avrupa Birliği ekonomisine yılda 119 milyar euro; ABD ekonomisine de yılda 95 milyar euro girdi sağlanabileceğini hesapladı. İhracat artışının Avrupa Birliği'nde yüzde 6, ABD'de yüzde 8 olması bekleniyor. Bu veriler, her iki ekonomi için yüzde 0,5 – yüzde 1,0 oranında büyümeye tekabül ediyor.

AB ile gümrük birliği ve tam üyelik süreci içinde olan Türkiye'nin bu ekonomik kazanımlardan ve refah artışından yararlanabilmesi – hatta ekonomik dinamizmiyle gelişmekte olan düzene katkıda bulunabilmesi – en önemli dış hedeflerimizden biri olmalıdır. Batı başkentlerinde dile getirilen ekonomik NATO arayışının, ancak Türkiye'nin de dahil edilmesiyle mümkün olacağı vurgulanmalıdır.

Burada, ekonomik büyümenin de ötesinde stratejik bir hedef bulunmaktadır. Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı'nın, ABD ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkileri daha da geliştirmesi, güçlendirmesi bekleniyor. Piyasa ekonomisi, demokrasi, laiklik, ifade özgürlüğü, insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü gibi temel ilkelere bağlı olan ülkelerin ekonomik işbirliğini yeni bir boyuta taşıyarak başarılarını pekiştirmesi hedefleniyor.

ABD'nin eski Avrupa Birliği büyükelçisi Stuart Eizenstat, Soğuk Savaş sonrası dönemde temelde iki yönetim modeli bulunduğunu savunuyor: Biri Transatlantik ülkelerin benimsediği, serbest piyasa ve serbest ticarete bağlı, özgürlüklere dayalı demokratik yönetim sistemi; diğeri ekonominin kontrol edildiği, özgürlüklerin bastırıldığı otokratik yönetim sistemi. Büyükelçi Eizenstat, "Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı, bizim yönetim modelimizin somut kazanımlar elde edebileceğini ve 21'inci yüzyılın zorluklarına karşılık vermenin en iyi modeli olduğunu gösterme fırsatıdır" diyor.

Tarihin en başarılı askeri ittifakının önemli bir üyesi olan Türkiye, dünyanın en büyük ekonomik ittifakında yerini alarak iktisadi varlığını güçlendirecektir.

Önümüzdeki süreç

Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı için ABD ve Avrupa Birliği'nde iç değerlendirme süreci devam ediyor. Sürecin sonunda, yazın veya sonbahar aylarında müzakerelerin fiilen başlanması bekleniyor. Tüm zorluklara rağmen kapsamlı bir serbest ticaret ve yatırım anlaşması için müzakerelerin en erken iki yıl içinde tamamlanması hedefleniyor.

Türkiye'nin beklentilerini dile getirmesinden sonra Obama – Erdoğan görüşmesinde açıklanan ikili komite aracılığıyla, Amerikan yönetimi TTYO süreci hakkında Ankara'ya bilgi verecek. ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden bunun da ötesinde, "ABD ile Türkiye arasında serbest ticaret anlaşmasına doğru çabalara başlama" kararı alındığını söyledi. Sürecin daha başında olsak da serbest ticaret anlaşmalarının Amerikan Kongresi'nin onayına tabi olduğunu göz önünde bulundurmalı ve bunun için gerekli hazırlıkları yapmalıyız. İkili serbest ticaret anlaşması konusunun Türk-Amerikan ilişkilerinin gündemine girmiş olması umut verici, ancak bununla yetinmemeliyiz.

Türkiye ile ABD arasında olası bir serbest ticaret anlaşmasına destek vermekle birlikte, TTYO sürecine ortak veya gözlemci olmamızın ülkemiz açısından son derece faydalı olacağına inanıyoruz.

Avrupa Birliği üyelik vizyonu, gümrük birliği, ilerlemekte olan mevzuat uyumu ve ekonomik ilişkilerin derinliğiyle birlikte Avrupa ekonomileriyle bütünleşmiş olan Türkiye, enerjisini bu ilişkiye yeniden yoğunlaştırmalıdır. Transatlantik ekonomik ortaklığının diğer ayağı Avrupa Birliği'dir. Bu konuda Amerikan yönetiminin desteğini de talep etmeliyiz.

Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı ve Transpasifik Ortaklığı müzakereleriyle yeni bir ekonomik düzenin temelleri atılıyor. Burada hedeflenen Türkiye'nin Transatlantik ortaklığının tüm kurumlarına dahil olup ekonomik ve siyasi kazanımlarını muhafaza etmesi ve önümüzdeki dönemde söz sahibi olarak çıkarlarını savunabilmesidir.

Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso dünyanın en önemli iki ekonomik gücünün anlaşmaya varmasını "Oyunu değiştirecek bir gelişme" olarak nitelendirdi. Bir gün oyuna yön verebilmek için, ilk aşamada önemli olan, Türkiye'nin oyunun dışında kalmamasıdır.